

POLITICILE PUBLICE PRIVIND AVORTUL ÎN ROMÂNIA: CONTEXT ISTORIC ȘI PERSPECTIVE

Maria-Valentina Terheci

Specializare: Relații internaționale.Studii Europene

Promoția 2021-2024

maria.terheci03@e-uvv.ro

ABSTRACT

În România, între 1948 și 1989, statul a intervenit puternic în viața privată a cetățenilor, concentrându-se pe politica demografică. Printre statele din Europa de Est, România s-a distins prin politicile demografice extrem de rigide, în special din cauza politicii pronataliste agresive impuse de regimul comunist.

Decretul 770 din 1966 a fost central în această politică, limitând drastic accesul la avorturi și complicând procedurile de divorț. În loc să promoveze contracepția modernă, statul a adoptat o abordare coercitivă pentru a crește natalitatea cu orice preț, reflectând o preocupare mai mare pentru succesul economic al regimului decât pentru drepturile și nevoile femeilor. Politica demografică era aplicată printr-un sistem represiv care includea implicarea autorităților medicale, juridice și a poliției. Aceste măsuri au avut efecte devastatoare, forțând femeile să recurgă la avorturi clandestine periculoase, care au dus la numeroase complicații medicale și decese. În plus, lipsa accesului la metode contraceptive moderne a îngreunat planificarea familială, punând în pericol sănătatea și bunăstarea femeilor.

Cuvinte cheie: avort, Nicolae Ceaușescu, Decretul 770/1966, comunism, femei

INTRODUCERE

Avortul reprezintă un subiect de o complexitate și sensibilitate deosebită, având implicații profunde atât asupra societății, cât și asupra individului. În contextul României, acest subiect a fost marcat de fluctuații semnificative, reflectând schimbările politice, sociale și culturale care au modelat țara de-a lungul timpului.

Articolul oferă o descriere concisă și critică a politicilor pronataliste impuse în Republica Socialistă România sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu, subliniind efectele severe și intruzive ale legii antiavort adoptate în 1966, incluzând exemple ale efectelor politicii asupra societății.

Este subliniat, faptul că, politica a afectat viața fiecărui adult, fără discriminare bazată pe sex, statut marital sau reproductiv. Această afirmație subliniază caracterul universal și intruziv al legii, care nu doar că a interzis avortul, dar a și impus controale stricte asupra vieții private și biologice a cetățenilor, este evidențiată implicarea statului în aspectele cele mai intime ale vieții cetățenilor, sugerând o supraveghere și control extins al

guvernului asupra sănătății reproductive. Această observație este esențială pentru a înțelege dimensiunea totalitară a regimului.¹

Statele moderne cât și cetățenii lor revendică dreptul de a controla aspecte importante ale reproducerii, evidențiind tensiunile existente între dorința de reglementare a statului și drepturile individuale ale cetățenilor.²

Contextul istoric al României și schimbările semnificative din perioada comunistă reprezintă două dintre motivele esențiale care m-au determinat să aleg această temă. Aceste aspecte mi-au oferit oportunitatea de a analiza evoluția societății românești de-a lungul timpului și modul în care politicile publice au reflectat aceste transformări. În plus, mi-au permis să explorez în profunzime modul în care politicile privind avortul sunt influențate de considerente etice și religioase.

Primul capitol, *Politici publice privind avortul în România, de la instaurarea comunismului până la*

¹ Gail Kligman, *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, traducere de Marilena Dumitrescu, Humanitas, București, 2000, p.10.

² Ibidem, p.11.

consolidarea puterii lui Nicolae Ceaușescu, introduce conceptele teoretice fundamentale și oferă un context istoric esențial pentru înțelegerea politicilor publice privind avortul în România, analizând evoluțiile politice și sociale care au avut loc până la mijlocul anilor '60. Acest capitol explorează modul în care regimul comunist și-a consolidat controlul asupra societății, pregătind terenul pentru implementarea unor politici pronataliste stricte. Acest capitol este împărțit în două subcapitole intitulate *Definirea conceptului și contextul istoric* și *Consolidarea puterii lui Nicolae Ceaușescu*.

În primul subcapitol *Definirea conceptului și contextul istoric*, se va răspunde la întrebările de cercetare „Cum a influențat patriarhia societății țărănești și a clasei politice progresul mișcării feministe în România?”, și are ca obiectiv clarificarea și contextualizarea conceptelor cheie referitoare la planificarea familială și asistența socială în România, precum și de a oferi o înțelegere profundă a influențelor istorice și sociale asupra feminismului și politicilor de gen din această regiune.

În al doilea subcapitol *Consolidarea puterii lui Nicolae Ceaușescu*, argumentez că, obiectivele sunt de a analiza direcția național-comunistă impusă de Nicolae Ceaușescu prin identificarea și descrierea principalelor politici și proiecte care au contribuit la transformarea României sub conducerea sa. De asemenea, evaluăm promisiunile de liberalizare și deschidere către Occident, investigând în ce măsură Ceaușescu a reușit să reducă dependența față de Uniunea Sovietică și să stabilească relații cu țările occidentale. În acest subcapitol se va răspunde la următoarele întrebări de cercetare „Care au fost măsurile concrete adoptate pentru a sprijini creșterea populației și participarea femeilor în viața profesională?” și „Care au fost principalele politici și proiecte inițiate de regimul Ceaușescu pentru transformarea României?”

Cel de-al doilea capitol, intitulat *Impactul social și cultural al politicilor privind avortul*, explorează consecințele complexe și de amploare ale reglementărilor avortului în România. Începând cu perioada comunistă, când Nicolae Ceaușescu a impus una dintre cele mai restrictive legislații antiavort din lume, analizăm modul în care aceste politici au afectat nu doar comportamentul reproductiv, dar și structura socială, sănătatea publică și dinamica culturală. Acest capitol este format din două subcapitole *Decretul numărul 770/1966* și *Problema contracepției*.

Afirm că în primul subcapitol, obiectivele sunt consecințele demografice și medicale ale

interzicerii avortului în România comunistă, concentrându-ne pe efectele asupra ratelor natalității și mortalității materne și evidențiind problemele de sănătate asociate avorturilor clandestine. Analizăm formele de rezistență și adaptare ale populației la politicile restrictive privind avortul, explorând reacțiile femeilor și familiilor, utilizarea avorturilor clandestine și rolul medicilor în facilitarea avorturilor ilegale, și explorăm modul în care regimul Ceaușescu a utilizat propaganda și stimulentele materiale pentru a încuraja natalitatea, analizând campaniile de propagandă, impozitul pe lipsa copiilor și recompensele pentru mamele cu mulți copii, evaluând eficiența acestor strategii și impactul lor asupra societății românești.

În cel de-al doilea subcapitol, investigăm modul în care regimul comunist a abordat problema contracepției, inclusiv restricțiile impuse și lipsa de acces la metode moderne de contracepție, consecințele restricțiilor asupra accesului la contracepție asupra sănătății femeilor și asupra structurilor familiale, inclusiv incidența sarcinilor nedorite, avorturilor ilegale și efectelor asupra sănătății fizice și mentale ale femeilor.

Acest capitol va răspunde la următoarele întrebări de cercetare „Ce metode tradiționale și alternative de contracepție au fost folosite în România comunistă?” și „Cum a afectat interdicția avortului demografia și sănătatea publică în România?”.

Cel de-al treilea capitol, *Avorturile clandestine și schimbările post-decret*, include și un studiu de caz și va răspunde la întrebările de cercetare „Ce rol au jucat grădinițele, școlile și programele pentru copiii supradotați în promovarea idealului de «om nou»?”, „Care au fost principalele efecte negative ale politicii de interzicere a avorturilor asupra sănătății femeilor și cum au fost acestea ascunse de autorități?” și „Cum a afectat controlul strict al statului viața privată a femeilor libertățile și drepturile acestora?”.

În cele din urmă, se va afirma sau infirma ipoteza lucrării, „Politicile de natalitate ale regimului comunist în România, cum ar fi Decretul 770, au avut consecințe sociale și economice semnificative, aceste politici au dus la o creștere dramatică a avorturilor clandestine, punând în pericol viața și sănătatea femeilor care nu aveau acces la metode contraceptive sigure și legale. Pe lângă riscurile medicale, aceste avorturi ilegale au creat o presiune suplimentară asupra sistemului de sănătate. În plus, politicile restrictive au contribuit la o atmosferă de control și supraveghere intensă a vieții private a femeilor, afectând profund

drepturile și libertățile acestora.” Studiul de caz propus explorează impactul politicilor de natalitate ale regimului comunist în România, concentrându-se pe Decretul 770 și consecințele sale sociale, economice și medicale. Scopul principal este de a analiza și de a evidenția modul în care interzicerea avorturilor și promovarea natalității au afectat viața cotidiană a femeilor române, inclusiv metodele extreme la care au recurs pentru a evita sarcinile nedorite, cum ar fi avorturile clandestine. Studiul urmărește să ofere o perspectivă detaliată asupra impactului acestor politici asupra sănătății reproductive, a drepturilor femeilor și a structurii sociale în perioada comunistă din România.

CAPITOLUL 1

POLITICI PUBLICE PRIVIND AVORTUL ÎN ROMÂNIA, DE LA INSTAURAREA COMUNISMULUI PÂNĂ LA CONSOLIDAREA PUTERII LUI NICOLAE CEAUȘESCU

1.1. DEFINIREA CONCEPTULUI ȘI CONTEXTUL ISTORIC

În contextul politicilor publice privind avortul, cercetătoarea americană Gail Kligman prezintă în lucrarea sa *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceausescu*, antropologii de orientare feministă Faye Gmsburg și Rayna Rapp, care amintesc următoarele, „reproducerea este un concept alunecos, care conotează în același timp nașterea, noțiunile marxiste de întreținere a gospodăriei și de constituire a forței de muncă, precum și ideologii care susțin continuitatea sistemelor sociale.”³, prin fragmentul citat autoarea evidențiază complexitatea de care are parte conceptul de reproducere și modul în care acesta a avut parte de orientări politice în diferite contexte fie sociale, fie culturale, prin această complexitate reproducerea nu se limitează doar la naștere, ci include și aspecte legate de îngrijirea familiei, forța de muncă și persistența ideologiilor socialiste.

Autoarea evidențiază legătura dintre reproducere și economie, subliniind felul în care reproducerea este fundamentală pentru susținerea și funcționarea societății. Astfel, politica reproducerii acoperă o gamă largă de aspecte, inclusiv avortul, tehnologiile reproductive, planificarea familială și asistența socială.

În Europa de Est, inclusiv în România, feminismul și politicile de gen au întâmpinat

dificultăți semnificative din cauza contextului social și politic specific. În Europa de Est, feminismul a apărut în aceeași perioadă ca și în Occident, dar a fost influențat de o societate cu caracter mai conservator și cu structuri patriarhale mai puternice. În România, de exemplu, patriarhia societății țărănești și cea a clasei politice au fost obstacole majore în calea luptei pentru drepturile femeilor.⁴

Perioada comunistă a adus cu sine o formă de „feminism de stat”, în care ideea de emancipare a femeilor a fost promovată oficial, dar adesea într-un mod superficial sau instrumentalizat. După căderea comunismului, lobby-ul feminist s-a confruntat cu presiuni conservatoare puternice, care au încetinit progresul către egalitatea de gen.⁵

Teoria feministă spune despre o parte dintre actorii cheie din relațiile internaționale, precum, șefii de guvern și profesioniștii din mediul academic, că au fost bărbați care provin din medii sociale și politici patriarhale. Lorraine Code este un filosof canadian cu interese în epistemologia feministă care definește termenul de „patriarhie”, ca un sistem în care femeile sunt subordonate bărbaților și care se bazează pe credința că bărbații trebuie să poruncească și femeile să se supună.⁶

Atitudinea comunismului față de feminism a fost exprimată încă de la început, atât de Lenin, cât și de Stalin.⁷ Pentru femei, comunismul a însemnat „emanciparea prin muncă”, munca era obligatorie, fiind determinată de necesitatea unei forțe de muncă extinse, ceea ce a însemnat înrădăcinarea unei zile de lucru dublă pentru femei, adică „o dublă sarcină” deoarece regimul nu a contestat niciodată rolul tradițional al femeii în familie, femeiliefiind nevoite să îl îndeplinească în continuare.⁸, și erau nevoite să îndeplinească atât roluri profesionale, cât și responsabilități domestice, fără a beneficia de sprijin suficient din partea statului sau a societății. Astfel, iese la lumină relația tensionată dintre comunism și feminism, ilustrând modul în care ideologiile comuniste au întărit patriarhatul.

⁴ Mihaela Miroiu, „‘Not the Right Moment!’ Women and the Politics of Endless Delay in Romania”, *Women’s History Review*, Nr.19, 2010, pp.575-593.

⁵ Ibidem, pp.575-593.

⁶ Tricia Ruiz, „Feminist Theory and International Relations: The Feminist Challenge to Realism and Liberalism”, *Soundings Journal*, 2005, p.1.

⁷ Mihaela Miroiu, „On women, feminism, and democracy,, în Lavinia Stan, Diane Vancea (ed.), *Post-Communist Romania at Twenty-Five. Linking Past, Present and Future*, Lexington Books, Lanham, Maryland, 2015, p.89.

⁸ Ibidem, p.89.

³ Gail Kligman, *op.cit.*, p.13.

Feminismul, ca mișcare socială și politică ce promovează egalitatea de gen și drepturile femeilor, ar fi putut constitui o forță de opoziție semnificativă împotriva politicilor discriminatorii ale regimului comunist în domeniul avortului.

Patriarhia, reprezentând un sistem social în care bărbații dețin puterea și autoritatea, a fost evidentă în politica lui Ceaușescu privind avortul, care a subordonat drepturile femeilor în favoarea controlului statului asupra corpului lor. Această abordare a subliniat inegalitatea de gen și a consolidat stereotipurile legate de rolurile tradiționale ale femeilor în societate.

1.2. CONSOLIDAREA PUTERII LUI NICOLAE CEAUȘESCU

Istoria regimului comunist în România, începe cu sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, când influențele sovietice au început să își facă simțită prezența atât pe plan economic și politic dar și social.⁹

Încă de la începutul tinereții, Ceaușescu a fost implicat în activități comuniste și a fost închis pentru acestea. După eliberarea sa, s-a implicat activ în viața politică, ceea ce, în cele din urmă, a dus la numirea sa în funcția de Secretar General al Partidului Comunist din România în 1965.¹⁰

După cel De-al Doilea Război mondial natalitatea a scăzut semnificativ, iar împreună cu aceasta și forța de muncă. Cei mai importanți factori care au avut ca rezultat această scădere, au fost următorii „urbanizarea rapidă, insuficiența locuințelor, munca salarizată, posibilitatea de a urma învățământul general și șanse sporite de acces la învățământul superior, precum și creșterea pretențiilor privind nivelul de viață”¹¹, în urma acestor factori oamenii au devenit mai interesați de o viață cu standarde mai ridicate atât pentru propria persoană cât și pentru viitoarea familie, acest lucru a inclus o planificare mai atentă a viitoarei familii și amânarea unui copil.

Prezența lucrare se concentrează pe perioada care urmează după decesul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, atunci când Nicolae Ceaușescu a fost ales drept succesorul său, acesta devenind secretar general.

Ceaușescu a intrat în istorie ca un lider autoritar, care a condus România într-o direcție

de național-comunism, dorind să redefinească țara și identitatea sa. El a urmărit o serie de politici și proiecte ambițioase pentru a transforma România în conformitate cu propria sa viziune.¹²

În primele etape ale mandatului său, el a promis să aducă liberalizare și a încercat să se prezinte ca un lider deschis la reforme și idei progresiste. A evidențiat dorința de a îmbunătăți condițiile din țară, renunțând la dependența totală față de Uniunea Sovietică și manifestând o deschidere către relații cu Occidentul.¹³

Ceaușescu a oficializat principiul egalității de gen, exprimând totodată dorința de a spori numărul populației națiunii. În discursurile sale, acesta a accentuat „rolul distinct și misiunea nobilă”, asociate creșterii copiilor și a făcut promisiuni privind asistența financiară susținută de stat sub forma centrelor de îngrijire a copiilor, accesibilitatea serviciilor medicale, concediilor de maternitate și protecției muncii. Toate acestea aveau scopul de a permite femeilor să îmbine responsabilitățile legate de familii numeroase cu angajamentul în activități profesionale în afara domiciliului. Ideile lui Ceaușescu, putem afirma că, au fost inspirate de stalinist,

Uniunea Sovietică (avortul a fost ilegal în URSS între 1936 și 1955), precum și prin propria sa educație conservatoare în zonele rurale din sudul României.¹⁴

Pentru a maximiza potențialul de dezvoltare statul a considerat ca mobilizarea și controlul populației ar fi esențiale în strategia sa fundamentală¹⁵, însă înrețirea cheie este dacă această strategie de control și mobilizare este sustenabilă pe termen lung sau dacă poate genera consecințe negative pe termen lung, cum ar fi scăderea calității vieții, rezistența socială sau efecte nedorite asupra societății, există alternative care pot încuraja dezvoltarea fără a încălca drepturile individuale.

În iunie 1948 a fost înființat Comitetul de Stat al Planificării, acest Comitet a creat „Planul”, care a avut ca scop controlul economiei și a devenit nucleul discursului politic referitor

¹² Florin Iepan, *doc.cit.*

¹³ Manuela Marin, „We thank you, our beloved leader! The origins and evolution of Nicolae Ceaușescu's cult of personality”, în Kirill Postoutenko, Darin Stephanov (ed.), *Ruler Personality Cults from Empires to Nation-States and Beyond, Symbolic Patterns and Interactional Dynamics*, Routledge, London, 2020, pp.233-234 .

¹⁴ Teză de doctorat, Adina Maria Pop, „THE ROMANIAN GOVERNMENT AND DEMOGRAPHIC POLICIES. Ceaușescu's regime and contemporary perspective”, *Università degli studi Roma Tre*, 2020, [Microsoft Word – thesis_31_10.docx \(uniroma3.it\)](#), p.30 (accesat pe 23 martie 2024) .

¹⁵ Gail Kligman, *op.cit.*, p. 29.

⁹ Florin S. Soare, „Reglementarea accesului la avort și contracepția modernă în România comunistă, 1945-1989” în Corina Doboș (coord.), *Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu. O perspectivă comparativă.*, Polirom, Iași, 2010, p.113.

¹⁰ Florin Iepan, „Născuți la comandă – «Decreții»”, „*Docuart*”, 2004, [Născuți la comandă. Decreții. – Docuart](#), (accesat pe 7 mai 2024)

¹¹ Gail Kligman, *op.cit.*, p.30.

la progresul socialismului.¹⁶ Anul 1948 a mai avut o însemnătate majoră pentru sta deoarece învățământul a fost reorganizat pentru a elimina analfabetismul și pentru a pregăti viitori angajați ai unor locuri de muncă care se axează pe dezvoltare rapidă.

Planificarea comunistă a inclus și sectorul educațional, cu obiectivul de a lichida analfabetismul și de a pregăti o forță de muncă calificată pentru a susține dezvoltarea rapidă planificată, politica de egalitate de gen a regimului comunist a avut ca rezultat implicarea femeilor în muncă remunerată și în procesul de industrializare. Educația în masă a femeilor a fost promovată ca parte a eforturilor de a le integra în forța de muncă socială și de a le emancipa economic, deși regimul comunist s-a declarat drept „dictatură a proletariatului”, a fost necesar să creeze un proletariat care să fie supus planificării central.¹⁷

Consolidarea puterii lui Nicolae Ceaușescu a avut la bază două concepte care descriu perfect viziunea sa socialistă, primul fiind „dreptul la autodeterminare”¹⁸, acest concept de autodeterminare a națiunii oferea posibilitatea de a centraliza puterea în mainile partidului și ai liderilor săi, deși oficial se vorbea despre independență și putere națională, regimul comunist degrada orice formă de autodeterminare a grupului social sau a cetățeanului, iar cel de-al doilea „mândria națională”¹⁹, Ceaușescu a promovat faptul că România ar trebui să fie mândră de cultura și istoria pe care este clădită, iar cetățenii ei să consolideze o societate socialistă puternică cu ajutorul lui, prin astfel de prin astfel de convingeri a dezvoltat și încercarea de a crea o economie socialistă, independent de influențele externe.

Analizând dintr-o perspectiva internă, putem să percepem clar că deși această politică urmărește interesele poporului, devine tot mai dificil de interpretat, deoarece încă din 1966 au apărut semne clare de consolidare a puterii lui Ceaușescu că a fost greșit înțeleasă atât de publicul roman cât și de observatorii străini.²⁰ Situația tensiunilor politice internaționale și poziția stabilă pe care Ceaușescu a deținut-o față de România, precum și accentul său pe autodeterminarea internă a țării, au influențat conducerea României.

În plus Gail Kligman în lucrarea sa, pune în evidență modul în care statul controlează

populația, mai exact deținea controlul asupra corpurilor muncitorilor, „Trebuie subliniat faptul că economiile socialiste sau planificate depindeau de mobilizarea și utilizarea resurselor umane, mai exact de disponibilitatea forței de muncă și de controlul exercitat asupra ei. În economiile planificate, în care cerințele de forță de muncă din acel moment și viitoare erau relativ mari (imigrarea forței de muncă internaționale era practic inexistentă, iar rata natalității era în scădere), atenția acordată fenomenului demografic căpăta o importanță vitală din punct de vedere strategic.”²¹, fragmentul subliniază faptul că economiile socialiste depindeau în mod esențial de disponibilitatea și controlul asupra forței de muncă. Acesta evidențiază modul în care regimurile comuniste își bazează strategiile economice pe utilizarea eficientă a resurselor umane pentru a atinge obiectivele economice și sociale.

Forma locală a regimului comunist a reprezentat nu doar o dictatură, ci cea mai aspră dictatură în Blocul Sovietic. În toate țările fostului Bloc Estic, astfel de reacții au apărut imediat după 1989, respingând unanim narațiunile propagandistice despre realizările impresionante ale perioadei postbelice sub comunism, considerându-le o minciună enormă și, în consecință, le-au reinterpretat în sens opus. Cu toate acestea, au avut loc dezbateri publice intense despre trecutul pre-1989 bazate pe amintiri personale, dintre care multe exprimau nostalgie și contrabalansau inițialul respingere a societății. În plus, experții care se bazează pe cercetări detaliate, perspective teoretice proaspete și metodologii revizuite au contribuit treptat la rafinarea premiselor înțelegerii trecutului.²²

„Cel mai uimitor eșec al unei politici publice coercitive, menită să influențeze comportamentul reproductiv”²³, așa a fost numită România lui Ceaușescu în urma interzicerii avortului, dar cum interzicerea prin lege a avortului a fost pusă în aplicare, acest lucru nu a însemnat decât practica ilegală și deosebit de periculoasă atât din punct de vedere medical, cât și psihologic a acestuia.

În continuare, ne vom concentra asupra analizei contextului socio-politic și economic în care a fost adoptat acest Decretul numărul 770/1966, evidențiind motivele strategice și ideologice care au condus la adoptarea unei politici demografice atât de radicale.

²¹ *Ibidem*, p.32.

²² Maria Todorova, Augusta Dimou, Stefan Troebst, *Remembering Communism: Private and Public Recollections of Lived Experience in Southeast Europe*, Central European University Press, Budapest, 2014, pp.44-45.

²³ Gail Kligman, *op.cit.*, p. 15.

¹⁶ *Ibidem*. p.29.

¹⁷ *Ibidem*, p.29.

¹⁸ Gail Kligman, *op.cit.*, p. 31.

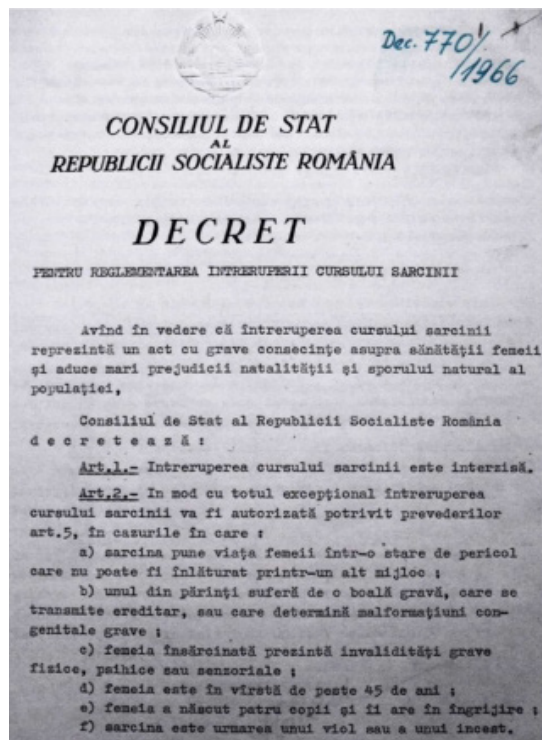
¹⁹ *Ibidem*, p.31.

²⁰ Gail Kligman, *op.cit.*, p. 32.

CAPITOLUL 2

IMPACTUL SOCIAL ȘI CULTURAL AL POLITICILOR PRIVIND AVORTUL

2.1. DECRETUL NUMĂRUL 770/1966

Sursa: Adina Maria Pop, *op. cit.* p.31.

Prohibiția avortului a fost implementată pentru prima dată în România comunistă în 1948, având ca model legislația adoptată în Uniunea Sovietică în 1936. În România, nu a fost elaborată o lege specială anti-avort. În schimb, Codul Penal din 1948 a introdus o infracțiune și sancțiuni pentru întreruperea sarcinii. Conform articolului 482 din acest cod, „acela care, prin orice mijloace, provoacă întreruperea cursului normal al sarcinii, comite delictul de avort și este pedepsit”. Sancțiunile aplicate femeilor care avortau variaau în funcție de statutul lor marital. Astfel, femeile necăsătorite care săvârșeau acest delict sau consimțeau ca altcineva să îl provoace erau pedepsite cu închisoare corecțională între trei și șase luni. În cazul în care avortul provocase decesul femeii însărcinate, pedeapsa consta în închisoare corecțională între trei și cinci ani²⁴. Datorită limitărilor în ceea ce privește opțiunile de planificare familială, care se rezumau la avortul ilegal și la metodele tradiționale, avortul ilegal a persistat ca o practică comună, fiind realizat, într-o măsură mai mare sau mai mică, cu cunoștința autorităților române.²⁵

²⁴ Cristina Liana Olteanu, Elena Simona Gheonea, Valentin Gheonea, *Femeile în România Comunistă: Studii de istorie socială*, Politeia-SNSPA, București, 2003, pp. 183-185.

²⁵ Gail Kligman, *op. cit.*, p. 57.

În septembrie 1957, avortul a fost legalizat în România, însă s-a stipulat că doar anumite cazuri vor fi sancționate, „numai întreruperile de sarcină efectuate în afara unor instituții medicale sau sanitare, ori de către o persoană care nu are calificarea necesară”²⁶. După moartea lui Stalin, România a urmat o cale de desprindere din influența Uniunii Sovietice și a promovat o politică națională care să servească intereselor proprii ale țării, procesul de desovietizare ar fi inclus eliberarea deținuților politici și epurarea securității staliniste. Liberalizarea avortului în 1957 ar fi fost parte a unui efort mai larg de liberalizare a societății românești, inclusiv a politicii sociale, acest lucru ar fi fost văzut ca un pas către un climat social mai tolerant și mai deschis. Gail Kligman explică decizia de a legaliza avortul de statul român astfel „majoritatea țărilor din sfera de influență sovietică au început să introducă legislația de liberalizare a avortului în 1956, mișcarea fiind din nou interpretată de unii specialiști ca o copiere de către țările satelit a inițiativelor sovietice”²⁷.

Criza demografică din România în anul 1965, a fost caracterizată în principal prin scăderea indicelui de natalitate, fenomen întâlnit și în alte state din Europa Centrală și de Est în acea perioadă. Conform recensământului din 15 martie 1966, populația României era de 19.105.056 de locuitori. Rata natalității, de doar 14,6, nu era suficientă pentru a asigura reproducerea simplă a populației, adică nașterea unui copil de sex feminin pentru fiecare femeie în perioada ei de fertilitate (15-49 de ani), necesară pentru menținerea constantă a numărului de locuitori.²⁸

Nicolae Ceaușescu, principalul actor care atrage atenția asupra problemelor demografice și propune intervenții legislative pentru a le soluționa, își exprimă preocuparea în acest sens în cadrul unei conferințe naționale a femeilor din 23-25 iunie 1966, evidențiind lacunele din legislație care contribuie la această scădere a numărului de nașteri, „În ultimii ani se constată o scădere a natalității. În legătură cu aceasta trebuie spus că legislația din țara noastră prezintă unele lacune care favorizează scăderea numărului nașterilor.”²⁹ Însă intențiile care priveau modificarea legislației au fost abordate în timpul discursului din 23 iunie 1966, la Conferința Națională a Femeilor: „Pe baza indicațiilor conducerii partidului

²⁶ Lavinia Betea, „Interzicerea avorturilor (1966-1989) ca fapt de memorie socială” în Adrian Neculau (coord.), *Viața cotidiană în comunism*, Polirom, Iași, 2004, p.248.

²⁷ Cristina Liana Olteanu, *op. cit.*, p. 187.

²⁸ Florin S. Soare, „Implementarea...”, în Corina Doboș, *op. cit.*, p. 115.

²⁹ Ibidem, p.155.

se examinează măsuri privind îmbunătățirea legislației actuale, în sensul apărării integrității familiei, sporirii responsabilității față de cămine și față de creșterea copiilor, favorizării creșterii natalității.”³⁰

Studiului privind situația natalității, a reprezentat un document crucial care reflectă percepția specialiștilor din administrația de stat asupra situației demografice din Republica Socialistă România în anii '60, acest studiu a fost definitivat și discutat la nivel înalt, în cadrul Comitetului Politic Executiv al CC al PCR., au fost elaborate două materiale importante, unul dintre ele fiind intitulat „Asistența medicală a populației din Republica Socialistă România – măsuri de îmbunătățire” și cel de-al doilea „Studiu privind situația natalității din Republica Socialistă România și măsuri de redresare a natalității”.

Principala parte a studiului se axează pe analiza demografică, prezentând o comparație a evoluției principalilor indicatori demografici între 1938 și 1965, inclusiv sporul natural, mortalitatea generală și infantilă și natalitatea. Se subliniază că în anul 1965, România se afla aproape de ultimul loc în Europa în ceea ce privește natalitatea, cu o valoare de 14,6, această cifră fiind inferioară mediei celorlalte țări europene.³¹

În anul 1966, autoritățile române au fost preocupate de creșterea numărului avorturilor și efectele produse de această creștere asupra natalității. Ca răspuns la problema respectivă a fost înființată o comisie care avea ca scop înființarea unui raport cu privire la natalitatea din România. Factorii sociali-economici au contribuit în mod substanțial la această situație, „fenomenul migrației de la sat la oraș ca urmare a industrializării și urbanizării, integrarea unui număr tot mai mare de femei în producție, munca în schimburi a acestora, lipsa locurilor în creșe, lipsa spațiului locativ urban.”³² Politicile guvernamentale au promovat o imagine a familiei ca fiind centrală pentru reproducerea populației, prin restricționarea divorțului și alte măsuri legislative.

Statul comunist a exercitat controlul asupra vieții familiale și a deciziilor personale, inclusiv prin reglementarea divorțului. Similar cu Uniunea Sovietică, divorțul, alături de avort, a fost supus unei „legitimități” fluctuante, în funcție de propagandă și obiectivele politice ale momentului. Statul a intervenit din ce în ce mai mult în sfera privată a relațiilor familiale, promovând idealul unei familii socialiste „noi”, iar divorțul a

fost privit ca o amenințare la adresa acestui ideal și a fost descurajat prin legi restrictive. Legile au făcut tot mai dificilă desfacerea căsătoriilor, iar cei care recurgeau la divorț sau alte acțiuni contrare intereselor statului erau adesea supuși presiunilor și constrângerilor. Securitatea a jucat un rol important în acest context, încercând să medieze și să influențeze deciziile legate de divorț, favorizând păstrarea familiei intacte. Limita între consimțământul mutual și coerciție a devenit mai neclară.³³

Interzicerea avortului în 1966 a reprezentat punctul central al politicilor și strategiilor care au afectat viața privată a cetățenilor pe întreaga durată a regimului lui Ceaușescu. Regimul comunist a avut o atitudine ambivalentă față de sarcinile atribuite femeilor în construirea socialismului și față de instituția familiei, considerată suspectă ideologic. În ciuda tendinței populației de a diminua numărul de copii per familie, regimul a intensificat restricțiile privind avortul. Tensiunile permanente dintre stat și populație, generate de campaniile împotriva avortului și contracepției și de încercările populației de a contracara controlul statului asupra vieții sexuale și reproductive, au demonstrat intruziunea dramatică a regimului în viața cotidiană a oamenilor și procesul de formare a corpului politic.³⁴

În data de 1 octombrie 1966 a fost semnat Decretul numărul 770, care interzicea întreruperea cursului sarcinii. Interzicerea practică a avortului a reprezentat una dintre primele acțiuni distincte ale lui Ceaușescu față de predecesorul său. În timp ce Dej a urmat linia sovietică în ceea ce privește politica de reproducere, Ceaușescu a promovat o ideologie națională a socialismului românesc. Această schimbare de direcție a fost percepută negativ de către Uniunea Sovietică, care a exprimat dezaprobare față de interzicerea avortului de către Ceaușescu. Sovieticii au argumentat că interzicerea avortului nu a dus la o creștere semnificativă a ratei natalității și a crescut riscul pentru sănătatea femeilor care au recurs la avorturi clandestine, această critică a politicii demografice a lui Ceaușescu a oferit Uniunii Sovietice o oportunitate pentru a discuta în mod public politica generală a liderului român „Deși asemenea stimulente merită să fie aprobate, nu putem fi de acord cu interzicerea avortului, deoarece experiența multor țări, inclusiv a URSS, demonstrează că o asemenea măsură nu a condus nicăieri la o creștere reală sau de durată a ratei natalității. Ea nu a reușit decât să le facă pe femei să pună capăt unei

³⁰ Ibidem, p.117.

³¹ Ibidem, p.118.

³² Ibidem, p.118.

³³ Gail Kligman, *op.cit.* p. 62.

³⁴ Ibidem, p.61.

sarcini nedorite, recurgînd pe ascuns la avort, pericolul pentru viața și sănătatea lor fiind astfel considerabil mai mare decît în cazul întreruperii sarcinii la spital.»³⁵

În timpul Războiului Rece, politica avortului a fost utilizată, în confruntarea dintre cele două tabere, iar interzicerea avortului în România ar fi putut fi interpretată greșit ca un punct de întâlnire moral între viziunea lui Ceaușescu și valorile occidentale, această interpretare ar fi putut sugera liderilor occidentali că Ceaușescu era un comunist aparte. În plus, poziția adoptată de Ceaușescu în 1968 în problema Cehoslovaciei, care l-a adus în conflict cu Uniunea Sovietică și l-a prezentat ca un comunist nonconformist, dornic să fie independent, a consolidat această interpretare.³⁶

În România lui Ceaușescu odată cu Decretul 770 din 1966, care interzicea avortul sub orice formă, femeia a fost obligată să „slujească statul”³⁷, astfel viziunea lui Ceaușescu asupra creșterii demografiei la pus în atenția mondială a literaturii demografice, politica comunistă a instrumentalizat corpul femeii în scopuri politice și sociale, subordonându-l intereselor statului și promovînd o viziune politică și ideologică asupra reproducerii și demografiei.

Politica fiscală impunea un impozit special asupra bărbaților și femeilor care nu aveau copii după vârsta de douăzeci și cinci de ani, indiferent de starea lor civilă. Impozitul varia

considerată discriminatorie în viața privată a cetățenilor, deoarece impune penalități financiare pentru decizia personală de a nu avea copii sau pentru incapacitatea de a avea copii.³⁸

Decretul nr. 190/1977 a introdus măsuri pentru a recunoaște și a recompensa eforturile mamelor care au avut un număr mare de copii, utilizând aceste acțiuni în scopuri propagandistice. Mamele care au născut și au crescut un număr mare de copii erau decorate și primeau privilegii speciale. Aceste privilegii includ titlul de „Mamă eroină” pentru cele care aveau în grijă 10 sau mai mulți copii, precum și ordine și medalii pentru mamele cu un număr mai mic de copii.³⁹ Totuși, meritul unei mame pentru acest titlu nu era automat garantat doar prin nașterea a zece copii, ci și prin grija acordată acestora. Mamele decorate beneficiau de anumite privilegii, cum ar fi invitații la evenimente sociale și politice, prioritate în obținerea împrumuturilor pentru achiziționarea sau construirea de locuințe, precum și vacanțe plătite în anul în care au primit decorarea. În plus, primeau și sume de bani suplimentare, cuantumul acestora variind în funcție de clasificarea lor. Aceste stimulente materiale au avut o funcție propagandistică și au încercat să calmeze reacțiile negative față de schimbările legislative, însă stimularea natalității nu a fost principalul obiectiv.⁴⁰

Ceaușescu a folosit controlul reproducerii, prin interzicerea avortului, precum o bază a

Sursă: Adina Maria Pop, *op. cit.* p.35.

între 10% și 20% din venitul lor. Această măsură poate fi interpretată ca o încercare a statului de a încuraja creșterea ratei natalității și de a sublinia importanța familiei și a creșterii copiilor în societate. Totuși, această politică poate fi

dorinței sale de transformare socialistă. În ciuda situației demografice dificile, la Congresul partidului din 1984, Nicolae Ceaușescu și-a

³⁵ Ibidem, p.65.

³⁶ Ibidem, p.65.

³⁷ Ibidem, p.30.

³⁸ Adina Maria Pop, *op. cit.*, p.35.

³⁹ Lucian-Dumitru Dîrdală, „Postfață”, în Leslie Holmes, *Postcomunismul*, traducere de Ramon Lupașcu, Institutul European, Iași, 2004, p. 403.

⁴⁰ Gail Kligman, *op.cit.* p.93.

propus un obiectiv ambițios: creșterea populației României de la aproximativ 23 de milioane la 30 de milioane până în anul 2000. Pentru a atinge acest obiectiv, Ceaușescu a îndemnat femeile să facă copii, considerând aceasta drept o datorie patriotică, „să faceți copii, tovarășe femei, aceasta este datoria voastră patriotică”.⁴¹

Cercetătoarea Gail Kligman, subliniază dificultățile pe care le întâmpinau mamele în timpul regimului lui Ceaușescu în îndeplinirea îndatoririlor patriote de a avea copii. Chiar dacă erau îndemnate să aibă mulți copii în scopul creșterii demografice, acestea se confruntau cu dificultăți materiale semnificative. Lipsa resurselor de bază precum hrană, îmbrăcăminte, căldură și lumină făcea ca sarcina de a avea și de a crește copii să fie extrem de grea și uneori insuportabilă. Astfel, idealurile pronataliste ale regimului erau adesea în contradicție cu realitățile dure ale vieții cotidiene pentru mamele din acea perioadă.⁴²

Adoptarea legii anti-avort din 1966 a reprezentat și continuă să fie un exemplu semnificativ al modului în care relația dintre statul socialist și cetățenii săi a fost gestionată pe tot parcursul regimului Ceaușescu.⁴³

2.2. PROBLEMA CONTRACEPȚIEI

În perioada postbelică din România, concepțiile de planificare familială și contracepție erau practic necunoscute în societatea respectivă, aceste lucruri se datorează faptului că tranziția spre comunism nu a adus schimbări majore în ceea ce privește atitudinea față de sexualitate și reproducere. În această perioadă, termenul de „planificare familială” a dobândit o nouă semnificație, fiind asociat cu interesul statului de a controla demografia, adesea suprapunându-se peste interesele individuale ale familiilor. În plus, este evidențiat faptul că, deși nu erau interzise prin lege, contraceptivele erau inaccesibile pentru majoritatea populației. Acest lucru se datorează dificultăților de procurare a acestor metode contraceptive, chiar și în condițiile în care ele nu erau explicit interzise de legislație.⁴⁴

În ciuda existenței anticoncepționalelor pe piața neagră în România, acestea erau inabordabile pentru majoritatea femeilor din cauza prețului ridicat și a dificultăților de a le obține. Chiar și atunci când aceste metode contraceptive

erau disponibile pe piața neagră, prețul lor era mult prea ridicat pentru majoritatea femeilor, ceea ce făcea dificilă accesarea lor. În plus, se menționează că în anii '70 mai existau și se mai vindeau prezervative, deși nu este specificată extinderea sau accesibilitatea lor pentru populație.⁴⁵

Contracepția era menționată și în materialul întocmit de experții din Ministerul Sănătății, intitulat „Studiu privind situația natalității în RSR și propuneri de măsuri pentru redresarea natalității în țara noastră”. Documentul propunea creșterea producției de anticoncepționale cu ajutorul Ministerului Sănătății și Protecției Sociale în colaborare cu Ministerul Chimiei, precum și organizarea de campanii de instruire privind utilizarea acestora de către organele sanitare.⁴⁶

Documentul anexat, denumit „Reglementarea întreruperilor de sarcină”, conținea atât un proiect de decret, cât și instrucțiunile necesare pentru implementarea acestuia. Specialiștii considerau prevenția fiind un element crucial, îndemnând cadrele sanitare să promoveze educația privind reproducerea în rândul populației și să popularizeze mijloacele anticoncepționale, cum ar fi prezervativul, pesarele, spermicidele sau norprogestativele de sinteză. Era recomandată informarea cuplurilor despre metoda calendarului.⁴⁷

În perioada premergătoare a adoptării Decretului 770/1966, toate studiile, planurile de măsuri și informările Ministerului Sănătății cu privire la problema natalității menționau contracepția ca un aspect central. Totuși, odată cu reorientarea discursului oficial și schimbarea priorităților de la protejarea sănătății femeii către pronatalismul extrem, importanța contracepției a fost practic neglijată. Această schimbare a avut un impact major asupra femeilor și familiilor din România, ducând la marginalizarea unei probleme esențiale legate de sănătatea și drepturile femeii. Această reorientare a discursului a fost clar evidențiată de declarațiile lui Nicolae Ceaușescu, care în cadrul unei ședințe a evidențiat angajamentul său față de creșterea natalității și a populației, în detrimentul sănătății și autonomiei reproductive a femeilor. „Să ne gândim și să scoatem în orice caz din material problema mijloacelor anticoncepționale. Sigur, aceasta este o problemă, dar trebuie să studiem

⁴¹ Leslie Holmes, *op. cit.*, p. 403.

⁴² Gail Kligman, *op. cit.* p.19.

⁴³ Ibidem, p.32.

⁴⁴ Gail Kligman, *op. cit.* p. 77.

⁴⁵ Ibidem, p.77.

⁴⁶ Corina Doboș, *op. cit.*, p.154.

⁴⁷ Ibidem, p.154.

aceasta. În primul rând trebuie să ne preocupăm de a redresa situația natalității.”⁴⁸

În perioadă până în a doua jumătate a anilor '80, utilizarea contraceptivelor nu era reglementată clar în România, chiar și pentru femeile care aveau dreptul legal la avort. Cu toate acestea, autoritățile au fost obligate să permită importul de contraceptive, iar la punctele de vamă nu se mai impuneau restricții pentru introducerea lor în țară. În aceste condiții, tot mai mulți oameni apelau la prieteni și rude din străinătate pentru a obține contraceptivele necesare.⁴⁹

Această situație evidențiază o realitate tensionată între legislația restrictivă a regimului Ceaușescu și dorința femeilor de a-și controla propria fertilitate. Deși decretul 770 avea ca scop restricții severe privind întreruperea sarcinii și a impus pedepse aspre pentru nerespectarea acestuia, femeile au rezistat presiunilor regimului de a deveni „mașini de făcut copii”. În consecință, a apărut și s-a dezvoltat o industrie clandestină a avorturilor, care funcționa în umbră pentru a răspunde nevoilor femeilor care doreau să își mențină controlul asupra propriului corp și a deciziilor de reproducere.⁵⁰

Legislația restrictivă privind avortul sub regimul Ceaușescu a fost profund problemată de faptul că nu au fost respectate două condiții esențiale: accesul la contraceptive eficiente și ieftine pentru femei și respectarea dreptului femeii de a decide dacă dorește sau nu să aibă copii, în plus, regimul a ignorat demnitatea femeii și dreptul său la control asupra propriului corp și planificare familială.⁵¹ Lipsa accesului la contraceptive eficiente a forțat multe femei să se bazeze pe metode riscante sau să recurgă la avorturi clandestine, astfel, au fost expuse la pericole pentru sănătatea lor, chiar cu decese. Neavând acces la mijloace de prevenire a sarcinii, femeile au fost forțate să îndure sarcini nedorite și să caute soluții deosebit de periculoase pentru a scăpa de ele.⁵²

Capitolul următor va explora amănunțit industria avorturilor clandestine, cât și urmările restricțiilor privind avortul în România, însoțite de exemple dobândite în urma cercetărilor, iar spre final voi analiza schimbările post-decret și impactul lor.

⁴⁸ Ibidem, p.155.

⁴⁹ Florin Iepan, *doc. cit.*

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Vladimir Trebici, *Genocid și Demografie*, Humanitas, București, 1991, p.78.

⁵² Ibidem, p.78.

CAPITOLUL 3

AVORTURILE CLANDESTINE ȘI SCHIMBĂRILE POST-DECRET

3.1. DECREȚEII ȘI INDUSTRIA AVORTURILE CLANDESTINE

Începând cu decretul 770/1966, Ceaușescu reușește să pună bazele „omului nou”, care mai era numit și „certificatul de naștere al omului nou”, acesta începe cu eforturile depuse de către regim printr-o serie de politici și inițiative în domeniul educației care conduceau la dezvoltarea copilului. Acest concept de „om nou” era centrul propagandei regimului, reprezentând idealul unui cetățean dedicat țării și partidului, cu calități și abilități excepționale.⁵³ Pentru a atinge aceste obiective, au fost construite mii de grădinițe și școli pentru a oferi copiilor o educație și o formare conformă idealului regimului. Programe speciale pentru copiii supradotați au fost create, iar educația era promovată ca fiind una dintre cele mai avansate din lume. Toți copiii erau încurajați să participe la sport și competiții de masă, în conformitate cu dorința de a promova o generație tânără sănătoasă și activă.⁵⁴

Un exemplu de succes al acestor politici a fost Nadia Comăneci, campioana olimpică la gimnastică, care a devenit un model pentru tinerele generații și un simbol al excelenței sportive românești.⁵⁵

Sursa: „Nadia Comăneci, dezvăluiri neștiute despre evadarea din Comunism. A fugit chiar înainte de Revoluție. Știa ceva?”, Ziarul Piața Presei, 2019 via <https://shorturl.at/opMec>.

⁵³ Florin Iepan, *doc. cit.*

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

Regimul comunist din România a gestionat cu discreție consecințele negative ale interzicerii avorturilor față de opinia publică. În ciuda faptului că regimul se prezenta ca fiind liberal după standardele comuniste, realitatea era diferită, o caracteristică importantă a acestei perioade a fost controlul strict asupra informațiilor. Autoritățile au limitat accesul la informații reale despre efectele negative ale politicii de interzicere a avorturilor, astfel au creat o imagine de siguranță.⁵⁶

Filmul artistic „Ilustre cu flori de câmp” se distinge ca un exemplu remarcabil în contextul cultural al perioadei comuniste din România, fiind inspirat de dispariția unei tinere în vârstă de 20 de ani, Maria Goran, filmul prezintă o poveste tragică legată de întreruperea ilegală de sarcină. Filmul scoate la iveală realitatea sumbră a practicilor clandestine de avort, care au dus la suferințe, abuzuri și chiar moarte pentru multe femei. Cu toate acestea, filmul se ferește să menționeze direct Decretul 770, fiind probabil supus cenzurii stricte din acea perioadă.⁵⁷

„Dacă ți-am spus că nu am fire de păr în cap câte avorturi am făcut, ce vrei mai mult?”⁵⁸, indică disperarea și lipsa de opțiuni sigure pentru femeile care nu își doreau să păstreze sarcina, povestea Mariei Goran, pune în evidență riscurile extreme și mortalitatea asociată cu avorturile ilegale în contextul unei legislații restrictive, situația subliniază importanța și necesitatea accesului la avorturi sigure și la servicii de sănătate reproductivă adecvate, precum și dreptul femeilor de a-și controla propriile corpuri pentru a preveni astfel de tragedii.

Decizia de a supune femeile unor controale ginecologice periodice în anii '80⁵⁹ a fost luată pentru a supraveghea și controla femeile care se aflau la o vârstă productivă, sub pretextul de a depista afecțiunile ginecologice timpurii și pentru a proteja sănătatea femeii. Scopul pe care aceste controale îl mai aveau era de a identifica și înregistra sarciniile care se aflau la început, astfel observându-se preocuparea destul de ridicată pe care statul o avea pentru creșterea populației.⁶⁰

Acțiunile de control ginecologic periodic și obligatoriu, desfășurate în fabrici, instituții cu personal majoritar feminin, licee și școli sub regimul Ceaușescu, evidențiază nivelul ridicat de intervenție și control a statului asupra vieții private a femeilor, aceste controale erau anunțate

cu o zi înainte și implicau prezența unui medic ginecologic și a unui reprezentant al Ministerului de Interne. Multe femei reușeau să evite aceste controale, nu neapărat pentru a ascunde o sarcină, ci mai ales din cauza disconfortului provocat de examinare în sine. Controlul ginecologic forțat în aceste contexte reflecta o încălcare a intimității femeilor, prezența unui reprezentant al MI-ului accentua atmosfera de supraveghere și presiune.⁶¹ „Dacă nu mergeam, cred că ajungeam sus la partid și acolo nu știu ce sancțiuni puteam să avem. Pentru că aveam o mare frică de partid că...”⁶², citatul arată frica pe care femeile o aveau față de partid, această frică constantă de sancțiuni poate fi văzută ca parte a unui mecanism de presiune, în care statul încerca să își asigure supunerea populației prin intermediul amenințărilor și pedepselor.

„Femeile își introduceau în uter tot felul de obiecte bizare, de la muștar la ceai, antibiotice, până și bucăți de plante despre care tradiția populară spunea că provoacă avortul. Scopul era simplu: să o facă să sângereze, să poată merge la spital ca să i se facă un chiuretaj legal și să se întoarcă acasă.”⁶³, citatul reflectă realitatea înfricoșătoare și periculoasă a avorturilor clandestine din trecut, când legislația și politica natalistă limitau accesul femeilor la avorturi legale și sigure, forțând femeile să devină mame.

După 1973, natalitatea începe să scadă, ceea ce amenință planurile autorităților de la București de a crește populația, arătând reținerea femeilor de a aduce pe lume copii nedorți, în ciuda interzicerii avorturilor. Pentru a încerca să combată această scădere, Ceaușescu a ordonat Miliției și Procuraturii să ocupe poziții în spitale. Această măsură a implicat supravegherea și intimidarea femeilor și a personalului medical. Paula Ciupitu, asistentă de ginecologie, descrie atmosfera de teamă și panică creată de intrările nocturne ale echipelor de poliție și procuratură în spitale. Mașinile și prezența autorităților, care cereau foile de observație, produceau neliniște și disperare în rândul pacientelor.

Femeile se trezeau panicându-se la auzul intrării autorităților, accentuând trauma psihologică și emoțională într-un moment deja vulnerabil. Dacă femeile negau că au încercat să facă un avort, autoritățile le amenințau cu arestarea, folosind tactici de intimidare pentru a forța mărturisiri și a impune frică.⁶⁴

„Erau interogate, li se vorbea urât, tare; uneori le și bătea.”, „Le spuneam în șoaptă:

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Trandafira Popescu în *doc. cit.*

⁵⁹ Lavinia Betea, „Uzina pruncilor. Victimele decretului antiavort din 1966”, *Magazin istoric*, 2004, p.13.

⁶⁰ „Instituții și practici”, în Corina Doboș, Luciana M. Jinga, Florin S. Soare (coord.), *Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu*, Polirom, 2011, p. 128.

⁶¹ Ibidem, p.128.

⁶² Nina Dedu, muncitoare la fabrica de textile, în Florin Iepan, *doc. Cit.*

⁶³ Adrian Sângeorzan, doctor ginecolog, în Florin Iepan, *doc. cit.*

⁶⁴ Florin Iepan, *doc. cit.*

«Să nu spuneți că v-ați făcut că nu scrie aici în frunte, să nu spuneți sub nicio formă»⁶⁵, aceste fraze reflectă clar severitatea și inumanitatea politicilor regimului lui Ceaușescu privind controlul natalității și suferința provocată femeilor. Interogatoriile dure, abuzurile verbale și fizice și măsurile extreme de precauție luate de personalul medical subliniază atmosfera de teroare la care erau supuse.

În satului din care provine bunica mea, avorturile clandestine erau adesea tragice și periculoase, având ca rezultat consecințe severe pentru sănătatea femeilor, chiar și decese. Lipsa accesului la servicii medicale de calitate și a metodelor contraceptive sigure și eficiente le-a împins pe femei către soluții extreme și riscante pentru a întrerupe sarcinile nedorite. În disperarea lor, femeile recurgeau la metode foarte periculoase, cum ar fi consumul de foi de leandru sau frunza de nalbă. Aceste plante erau folosite pentru a face un ceai care era considerat că induce avortul, însă efectele secundare puteau fi devastatoare. Din păcate, consumul acestor plante putea provoca otrăvire și moarte, deoarece dozajul și efectele erau imprevizibile și necunoscute.⁶⁶

Ea a fost, oarecum, mai norocoasă, deoarece având 5 copii, era calificată să obțină permisiunea legală pentru avort. Procesul implica obținerea unei adeverințe de la primăria locală care atesta că a dat naștere la 5 copii, ceea ce îi permitea să efectueze avortul la spital. Femeile care nu îndeplineau criteriile impuse se vedeau nevoite să recurgă la avorturi clandestine și periculoase, expunându-se unor riscuri majore pentru sănătatea și viața lor.⁶⁷

Dacă o femeia era ajunsă în situația de a efectua avorturi clandestine, se confrunța cu frica, femeile se informau subtil de la bătrânele din sat sau din comunitate pentru a efectua avortul clandestin sau măcar pentru a fi îndrumate la persoanele care le efectuau aceste practici. Totul se petrecea în deplină discreție, deoarece orice zvon sau suspiciune ar fi putut duce la arestarea persoanelor implicate.⁶⁸

În satul vecin al bunicii mele, trăiește o bătrână pe nume Ana care la vârsta sa putem spune ca le-a văzut pe toate, bătrâna s-a născut în anul 1933 când Cel De-al Doilea Război mondial încă nu se sfârșise. După încheierea războiului, România a intrat sub influența Uniunii Sovietice, iar comunismul a început să își facă simțită

prezența. Ana, pe atunci adolescentă, a fost martoră la schimbările rapide și adesea brutale impuse de noul regim.⁶⁹

De-a lungul vieții, Ana, a fost martoră la multe evenimente și povești tragice, dar una dintre ele i-a rămas întipărită în memorie, deoarece era vorba de sora sa mai mica, care a rămas însărcinată înaintea vârstei de 18 ani, un fapt care în acele vremuri și în acel mediu putea aduce rușine și excludere socială nu doar pentru ea, ci și pentru întreaga familie. Aceasta a decis să recurgă la o soluție periculoasă dar necesară precum avortul clandestin, ea a găsit o femeie cunoscută în sat pentru faptul că realiza astfel de proceduri pe ascuns. Metodele folosite de aceasta femeie erau primitive și periculoase, iar într-o asemenea procedură, femeia a folosit ser fiziologic pentru a produce sângerarea care urma să ducă la avort.⁷⁰

Din nefericire, avortul nu a fost efectuat complet, aceasta a început să aibă dureri intense și simptome de infecție, dar femeia care realizase procedura era plecată în vacanță. Fără să aibă pe cineva la care să apeleze și desigur vizita la spital era exclusă pentru ca ar fi fost prinsă. Infecția s-a agravat rapid, răspândindu-se în tot corpul ei tânăr și slăbit, aceasta în cele din urmă a decedat după ce a fost nevoită să îndure suferința produsă.⁷¹ Lipsa accesului la servicii medicale sigure și legale a contribuit direct la moartea ei.

Cazurile tragice prezentate în acest subcapitol, reflectă suferințele și luptele femeilor din România sub regimul comunist al lui Nicolae Ceaușescu. Destinele lor sunt mărturii ale impactului devastator pe care l-a avut Decretul 770 din 1966 asupra femeilor din România, care a interzis avorturile și a restricționat accesul la contraceptive și a lăsat răni adânci în societatea românească. După căderea regimului Ceaușescu în 1989, România a început un proces de tranziție către democrație și economie de piață. Acest nou subcapitol va explora schimbările post-decret, examinând cum s-a adaptat societatea la noile libertăți și provocări.

3.2. SCHIMBĂRILE POST-DECRET

Politica pronatalistă dură impusă de Ceaușescu a avut un impact profund asupra vieții oamenilor în România timp de 23 de ani. Legea antiavort adoptată în 1966 a impus restricții severe, interzicând practicarea avortului

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Interviu cu bunica, Cazacu Ioana, din data de 06 mai 2024.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Interviu Rădoi Ana, una dintre bătrânele satului, din data de 15 mai 2024.

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Ibidem.

și impunând penalități grele pentru încălcarea legii. Această politică a transformat statul într-o prezență omniprezentă în viața personală a oamenilor și i-a angajat într-o strânsă relație cu organizația socială a statului.⁷² Cu toate acestea, politica pronatalistă a eșuat în obiectivul său de a stimula creșterea demografică și a condus la consecințe dramatice. În loc să încurajeze nașterea de copii, a dus la avorturi ilegale și periculoase, iar familiile au fost presate să aibă copii în condiții dificile. Acest eșec a contribuit la o tragedie națională, cu pierderi de vieți și tensiuni sociale semnificative, cauzate de intervenția excesivă a statului în viața privată a cetățenilor și ignorarea nevoilor individuale ale populației.⁷³

În decembrie 1989 a avut loc răscoala care a dus la răsturnarea regimului lui Nicolae Ceaușescu, iar acest lucru a aruncat România în centrul atenției internaționale.⁷⁴ Condițiile dificile de viață și represiunea politică care au caracterizat regimul lui Ceaușescu au fost confirmate public și discutate deschis, iar cele care au atras atenția au fost, desigur, dezvăluiri ce vizau legislația care au restrâns sever intimitatea femeilor în planificarea și nașterea copiilor.⁷⁵

Prăbușirea comunismului în România a marcat începutul unei perioade de transformări radicale atât în domeniul politic, cât și în cel juridic și economic. Aceste schimbări au fost esențiale pentru tranziția către o nouă societate, cea democratică și pentru stabilirea unor precondiții necesare cetățeniei democratice.

După 51 de ani de dictatură regală, fascistă și comunistă, România a organizat primele alegeri libere la 20 mai 1990. Acesta a fost un pas crucial în direcția democratizării și a stabilirii unei guvernări legitime, bazate pe voința poporului. În 1991, adoptarea unei noi constituții a consolidat cadrul legal pentru drepturile politice și civile, inclusiv pentru femei, deși noua constituție a garantat drepturi politice depline pentru femei, participarea acestora în politică a rămas scăzută. La primele alegeri complet democratice, femeile reprezentau doar 3,7% din membrii aleși ai parlamentului și 2,6% din aleșii consiliilor locale. Aceasta reflectă o disparitate semnificativă între numărul femeilor active în partidele politice și numărul celor care reușeau să obțină funcții electivă.⁷⁶

⁷² Gail Kligman, *op.cit.* p. 9.

⁷³ Ibidem, p.9.

⁷⁴ Charlotte Hord, et. al, în „Reproductive Health in Romania: Reversing the Ceausescu Legacy”, *Studies in Family Planning*, Vol. 22, Nr.4, 1991, p.231.

⁷⁵ Ibidem, p.231.

⁷⁶ Maria Bucur, Mihaela Miroiu, *Birth of Democratic Citizenship: Women and Power in Modern Romania*, Indiana University Press,

Impactul pe care condițiile sociale, economice și politice le-au avut asupra mentalităților și valorilor în rândul tinerei generații, schimbările în aceste condiții au contribuit la apariția unei noi mentalități caracterizate de starea subiectivă de bine, toleranță, încredere și funcționalitate socială. Cultura încrederii și toleranței este promovată și perpetuată în aceste societăți, iar libertatea individuală și activismul politic sunt valorizate și încurajate. Acest trend reflectă evoluția societăților contemporane către forme mai deschise și participative de guvernare și interacțiune socială.⁷⁷

Îndoctrinarea, reprezintă procesul prin care ideologia comunistă a fost asimilată și perpetuată în societatea românească, în special în perioada regimului comunist. Acest proces a avut loc prin intermediul educației, mass-mediei și practicilor instituționale, care au promovat valorile și normele specifice regimului. Deși acest fenomen a fost real și a avut un impact semnificativ asupra mentalității colective, există puține dovezi concrete care să demonstreze eficacitatea pe termen lung a acestui proces.⁷⁸

Pe lângă îndoctrinare, persistența valorilor tradiționaliste poate fi explicată și prin procesul de întărire. Acesta se referă la consolidarea și perpetuarea valorilor și normelor existente într-un mediu social politic constrâns. Chiar și după căderea regimului comunist, aceste valori tradiționaliste au continuat să fie perpetuate prin intermediul instituțiilor sociale și culturale, precum și prin interacțiunile interpersonale. Aceste inerții culturale evidențiază complexitatea proceselor sociale și istorice care au modelat mentalitățile și valorile în România. Înțelegerea acestor procese este esențială pentru dezvoltarea unei societăți mai deschise la schimbare și pentru promovarea valorilor bazate pe democrație, libertate și respect pentru diversitatea culturală și socială.⁷⁹

Aderarea la Uniunea Europeană a furnizat un cadru instituțional și legislativ care a promovat valorile democratice și drepturile omului. Apariția României pe lista democrațiilor liberale a Economist Intelligence Unit în 2003 a reflectat recunoașterea progreselor democratice realizate în perioada post-comunistă. Această perioadă a adus, de asemenea, o serie de politici și legi care au sprijinit drepturile femeilor în România.

Bloomington, 2018, p.35.

⁷⁷ Alin Gavreliuc, „Continuity and change of values and attitudes in generational cohortsof the post-communist Romania”, *Cognition, Brain, Behavior. An Interdisciplinary Journal*, West University of Timisoara, Vol. 16, Nr. 2, Timișoara, 2012, p.193.

⁷⁸ Ibidem.

⁷⁹ Ibidem.

Alinierea la standardele UE a impulsionat adoptarea unor legi și politici progresiste, precum legislația împotriva violenței domestice și hărțuirii sexuale, precum și acordarea de fonduri pentru programele destinate femeilor și studiilor de gen.⁸⁰

Instituirea politicii inspirate de feminismul occidental și adoptarea legislației împotriva discriminării au fost semne importante ale progresului. Adoptarea unei legi cuprinzătoare împotriva discriminării și a Legii pentru egalitatea de oportunități între femei și bărbați au reprezentat angajamentul României pentru promovarea egalității de gen și combaterea discriminării în societate, pentru a asigura implementarea acestor politici și legi, au fost înființate instituții precum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse pentru Femei și Bărbați. Aceste instituții au avut un rol crucial în monitorizarea respectării drepturilor și aplicarea legilor în vederea promovării egalității de gen în România.⁸¹

Ideologia comunistă a promovat formal egalitatea de gen, însă, în practică, normele și obiceiurile culturale existente au continuat să influențeze în mare măsură rolurile de gen și percepțiile sociale. Astfel, chiar dacă conceptul a fost introdus oficial, acesta a rămas relativ străin pentru majoritatea populației românești. La începutul secolului XXI, pe măsură ce România a cunoscut o creștere economică și o guvernare mai liberală, preocupările legate de egalitatea de gen au căpătat o importanță sporită. Organizațiile feministe și alte grupuri de advocacy au devenit mai implicate în promovarea egalității de gen în diverse domenii politice și sociale.⁸²

Biserica Ortodoxă, partidele politice, organizațiile feministe și mass-media sunt actorii principali implicați în definirea și influențarea atitudinilor contemporane față de femei în România. Fiecare dintre acești actori are un impact semnificativ asupra discursului și politicilor legate de egalitatea de gen în societatea românească.⁸³

Mișcarea feministă postcomunistă a fost slăbită atât de presiunile interne conservatoare, cât și de influența paternalistă a Uniunii Europene. Deși feminismul de stat a fost promovat, acesta a avut adesea un caracter superficial și nu a reușit să schimbe în mod substanțial structurile patriarhale existente în societatea românească. istoria

politicilor de gen și a feminismului în România și Europa de Est reflectă un context social și politic specific, în care lupta pentru drepturile femeilor a întâmpinat obstacole semnificative. Chiar și în vremurile postcomuniste, mișcarea feministă a fost slăbită de presiuni conservatoare și de influența paternalistă a instituțiilor europene. Este important să înțelegem aceste particularități pentru a dezvolta strategii eficiente pentru promovarea egalității de gen în aceste societăți.

Efectele politicilor demografice impuse de regimul lui Ceaușescu au devenit subiectul unei atenții internaționale intense după prăbușirea regimului în 1989. Numeroase studii, adesea realizate în colaborare internațională, au început să exploreze consecințele acestor politici asupra sănătății, societății și psihologiei populației românești. Studiile au identificat o problemă semnificativă în manipularea datelor oficiale referitoare la perioada pre-1989. Pentru a se alinia obiectivelor politice ale planificării centralizate, statisticile medicale și demografice erau frecvent ajustate de către personalul medical, uneori exagerându-se sau minimalizându-se cifrele referitoare la avorturi și mortalitatea infantilă.⁸⁴

În ciuda progreselor realizate în promovarea egalității de gen și a antidiscriminării în România, există un decalaj semnificativ între eficacitatea instituțiilor de antidiscriminare și a celor care ar trebui să promoveze egalitatea de șanse. Instituțiile dedicate antidiscriminării sunt, în general, mai puternice și mai eficiente. Acestea au reușit să implementeze măsuri și să monitorizeze practicile discriminatorii cu un grad relativ ridicat de succes. În schimb, instituțiile menite să promoveze egalitatea de șanse operează mai mult la nivel formal și se confruntă cu probleme majore de eficiență, în mare parte din cauza influenței clientelismului politic asupra conducerii lor, care este adesea dictată mai degrabă de considerente politice decât de competență.⁸⁵

Reprezentarea parlamentară este un alt domeniu în care se observă o inegalitate semnificativă. În 2017, 81% dintre parlamentari au fost bărbați, reflectând o dominanță masculină în structurile de decizie. Această disproporție se extinde și asupra comitetelor pentru șanse egale din parlament. În Senat, de exemplu, comitetul responsabil de egalitatea de șanse este condus de bărbați și are un singur membru de sex feminin. În camera inferioară, bărbații reprezintă 60% din comisia echivalentă.⁸⁶

Aceste date subliniază un dezechilibru încă prezent în participarea și influența femeilor în structurile politice și de decizie din România.

⁸⁰ Maria Bucur, *op. cit.* p.36.

⁸¹ Ibidem, p. 36.

⁸² Vlad Oprica, „Gender Equality and Conflicting Attitudes Toward Women in Post-Communist Romania”, *Human Rights Review*, Nr.9, 2008, pp.29-40.

⁸³ Ibidem.

⁸⁴ Gail Kligman, *op. cit.*, p.258.

⁸⁵ Maria Bucur, *op. cit.* p. 42.

⁸⁶ Ibidem, p.42.

Pentru a avansa cu adevărat în direcția egalității de șanse, este esențial ca politicile să fie implementate cu integritate și competență, iar influențele politice să fie reduse în favoarea unui proces bazat pe merit și profesionalism. Numai astfel se poate spera la o reprezentare mai echitabilă și la o reducere reală a decalajului de gen în societatea românească.

CONCLUZII

Articolul de față a aprofundat subiectul avortului în România sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu. Acest articol a arătat câteva trăiri din perioada în care Nicolae Ceaușescu a început să își consolideze puterea, până în momentul revoluției și a avut la bază ipoteza următoare: Politicile de natalitate ale regimului comunist în România, cum ar fi Decretul 770, au avut consecințe sociale și economice semnificative, aceste politici au dus la o creștere dramatică a avorturilor clandestine, punând în pericol viața și sănătatea femeilor care nu aveau acces la metode contraceptive sigure și legale. Pe lângă riscurile medicale, aceste avorturi ilegale au creat o presiune suplimentară asupra sistemului de sănătate. În plus, politicile restrictive au contribuit la o atmosferă de control și supraveghere intensă a vieții private a femeilor, afectând profund drepturile și libertățile acestora.

În urma unei analize aprofundate a informațiilor disponibile, am reușit să răspund la întrebările de cercetare formulate în acest studiu de caz. Consecințele Decretului 770 și ale politicilor de natalitate impuse de regimul comunist în România au fost elucidate prin exemple concrete, cum ar fi situația bunicii mele și cazul Anei, o bătrână din sat, a cărei soră a murit în urma unei proceduri periculoase de avort clandestin. Aceste exemple ilustrează impactul devastator pe care l-au avut politicile restrictive asupra femeilor confirmând astfel ipotezele și răspunzând la întrebările de cercetare.

Astfel, putem afirma că în perioada comunistă din România, politica privind rolul femeilor a fost definită de ideea de promovare a muncii obligatorii și perpetuare a normelor patriarhale tradiționale. Comunismul, subliniind „emanciparea prin muncă” pentru femei, a impus o dublă sarcină între responsabilitățile profesionale și cele domestice, fără a contesta structurile patriarhale existente. În contextul interzicerii avorturilor și controlului asupra corpului femeilor, politicile lui Ceaușescu au amplificat inegalitățile de gen și au întărit stereotipurile sociale, în pofida potențialului feminismului de a constitui o opoziție semnificativă împotriva discriminării

de gen. Astfel, relația complexă dintre comunism și feminism subliniază importanța înțelegerii impactului politicilor ideologice asupra statutului femeilor în societatea românească contemporană.

Egalitatea de gen rămâne un concept în continuă evoluție în cultura românească, influențat de multiple forțe sociale și politice. Chiar dacă ideea a fost introdusă oficial în perioada comunistă, aceasta continuă să fie un subiect de dezbatere și activism în România contemporană, cu implicații semnificative pentru societatea și politica românească.

Intervenția statului în viața privată a cetățenilor în perioada comunistă din România, prin politicile pronataliste, a avut un impact profund și negativ asupra drepturilor și sănătății femeilor. Politica demografică agresivă, implementată prin represiune și control strict, a reflectat o preocupare majoră pentru obiectivele economice ale statului în detrimentul bunăstării individuale. Aceasta a dus la o serie de probleme grave, subliniind importanța respectării drepturilor reproductive și a autonomiei personale în formularea politicilor publice.

Astfel, analizând informațiile prezentate, putem afirma că politica lui Ceaușescu de interzicere a avorturilor și promovare a natalității a avut un impact profund asupra vieții cotidiene a femeilor din România, deși consolidarea puterii sale s-a bazat pe concepte precum „dreptul la autodeterminare” și „mândria națională”, implementarea acestor politici a dus la restricționarea libertății individuale și a drepturilor reproductive ale femeilor. În timp ce regimul comunismului pretindea să promoveze emanciparea prin muncă, în realitate femeile au fost supuse unei duble sarcini, fiind obligate să îndeplinească roluri profesionale și domestice fără sprijin adecvat din partea statului. În plus, politica coercitivă privind avortul a condus la creșterea avorturilor clandestine, cu consecințe grave asupra sănătății femeilor.

De asemenea, în ciuda eforturilor aparente ale regimului comunist de a reglementa și promova contracepția, realitatea era că majoritatea femeilor nu aveau acces practic la aceste metode, ceea ce subliniază discrepanța între politicile oficiale și realitatea cotidiană a vieții femeilor în România comunistă. Deși anticoncepționalele erau disponibile pe piața neagră, acestea erau prea scumpe pentru majoritatea femeilor, ceea ce limita semnificativ accesul la ele.

Prin intermediul studiului de caz prezentat, am reușit să întăresc scopul acestei lucrări, oferind o analiză detaliată și contextualizată

a impactului politicilor de reproducere din perioada comunistă în România. Studiul de caz a ilustrat clar consecințele interzicerii avorturilor și restricțiilor privind contracepția asupra vieții cotidiene a femeilor române, evidențiind suferințele și luptele lor în fața politicilor coercitive impuse de regimul lui Ceaușescu. Astfel, am adus în lumină importanța înțelegerii istorice și sociale a acestor politici și a efectelor lor durabile asupra societății românești, subliniind necesitatea unei abordări critice și informate în discuțiile actuale despre drepturile femeilor și sănătatea reproductivă.

Cazurile tragice prezentate în acest context reflectă suferințele și dificultățile femeilor din România sub regimul comunist al lui Ceaușescu. Impactul devastator al Decretului 770 din 1966, care a interzis avorturile și a restricționat accesul la contraceptive, a lăsat răni adânci în memoria socială românească. Această politică a avut repercusiuni severe asupra sănătății fizice și mentale a femeilor, maximizând situația avorturilor clandestine și a complicațiilor asociate acestora.

După căderea regimului comunist în 1989, România a început un proces de tranziție către democrație și economie de piață. Această perioadă de după decret a adus schimbări semnificative în societate, inclusiv în abordarea politicilor de sănătate reproductivă și drepturile femeilor.

Din punctul meu de vedere, în această perioadă, femeile au fost tratate ca simple instrumente ale politicii de stat, iar corpurile lor au devenit un câmp de luptă pentru obiectivele demografice ale regimului. Faptul că drepturile și sănătatea femeilor au fost sacrificate în numele unui ideal demografic este o dovadă clară a lipsei de respect pentru autonomia personală și demnitatea umană. Regimul lui Ceaușescu a proclamat emanciparea femeilor prin muncă și participare socială, însă în realitate, aceste femei au fost obligate să îndeplinească roluri duble, fiind adesea nevoite să aleagă între carieră și obligațiile familiale fără un sprijin adecvat din partea statului. Reflectând asupra acestor realități, consider că este esențial să recunoaștem suferințele și sacrificiile femeilor din această perioadă. Legea avorturilor a evidențiat dezacordul dintre ideologia oficială a regimului și realitatea trăită de femeile române. Este crucial să învățăm din aceste greșeli istorice pentru a construi un viitor în care drepturile reproductivă ale femeilor sunt respectate și protejate.

În concluzie, subiectul avorturilor în perioada comunistă a lui Ceaușescu nu este doar un capitol sumbru din istoria României, ci și o lecție

importantă pentru științele politice. Analiza acestui subiect ne ajută să înțelegem mai bine interacțiunea dintre stat și drepturile individuale, impactul politicilor autoritare asupra sănătății și autonomiei cetățenilor, și necesitatea unor politici publice care respectă demnitatea umană și drepturile fundamentale. Aceste lecții sunt cruciale pentru a evita repetarea greșelilor trecutului și pentru a construi o societate mai justă și echitabilă.

Este important să continuăm să examinăm cum s-a adaptat societatea la noile libertăți și provocări post-comuniste, într-un efort de a înțelege mai bine impactul durabil al politicilor comuniste asupra femeilor din România. Studiul de caz prezentat a reprezentat doar o parte din puzzle-ul complex al istoriei reproductivă și sociale în România, subliniind necesitatea unei abordări continue și aprofundate în cercetarea acestui subiect sensibil și important.

BIBLIOGRAFIE

Cărți

1. Bucur Maria, Miroiu Mihaela. *Birth of Democratic Citizenship_ Women and Power in Modern Romania*, Indiana University Press, Bloomington, 2018.
2. Dimou Augusta, Todorova Maria, Troebst Stefan. *Remembering Communism: Private and Public Recollections of Lived Experience in Southeast Europe*, Central European University Press, Budapest, 2014.
3. Dîrdală Lucian-Dumitru & Holmes Leslie. *Postcomunismul*, trans. Ramon Lupașcu, Institutul European, Iași, 2004.
4. Doboș Corina, Jînga Luciana M., Soare Florin S.. *Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu*, vol. 2, Polirom, 2011.
5. Gheonea Elena Simona, Gheonea Valentin, Olteanu Cristina Liliana. *Femeile în România Comunistă: Studii de istorie socială*, Politeia-SNSPA, București, 2003.
6. Kligman Gail. *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, trans. Marilena Dumitrescu, Humanitas, București, 2000.
7. Miroiu Mihaela. *Post-Communist Romania at Twenty-Five. Linking Past, Present, and Future*, ed. Lavinia Stan & Diane Vance, Lexington Books, 2015.
8. Postoutenko Kirill & Stephanov Darin. *Ruler Personality Cults from Empires to Nation-States and Beyond*, Routledge, Londra, 2020.
9. Soare Florin. *Reglementarea accesului la avort și contracepția modernă în România comunistă, 1945-1989, în Politica pronatalistă a regimului Ceaușescu. O perspectivă comparativă*, coord. Corina Doboș, Polirom, Iași 2010.
10. Trebici Vladimir. *Genocid și Demografie*, Humanitas, București, 1991.

Articole

1. Betea Lavinia. „Interzicerea avorturilor (1966-1989) ca fapt de memorie socială.” *Viața cotidiană în comunism*, coord. A. Neculau, Polirom, Iași, 2004.
2. Betea Lavinia. „Uzina pruncilor. Victimele decretului antiavort din 1966.” *Magazin istoric*, 2004.
3. David Henry P., Donnay France, Hord Charlotte, Wolf Merrill. „Reproductive Health in Romania: Reversing the Ceausescu Legacy.” *Studies in Family Planning* 22, no. 4, 1991.
4. Gavreliuc Alin. „Continuity and change of values and attitudes in generational cohorts of the post-communist Romania.”, *Cognition, Brain, Behavior* 16.2, Timișoara, 2012.
5. Miroiu Mihaela. “‘Not the Right Moment!’ Women and the Politics of Endless Delay in Romania.” *Women’s History Review* 19 (4), 2010.
6. Oprica Vlad. „Gender Equality and Conflicting Attitudes Toward Women in Post-Communist Romania.”, *Human Rights Review*, no. 9, 2008.
7. Pop Adina Maria, „THE ROMANIAN GOVERNMENT AND DEMOGRAPHIC POLICIES Ceaușescu’s regime and contemporary perspectives”, în *Doctoral Program in Political Studies*,

European and International Studies Curriculum, coord. Annunziata Nobile, Università degli studi Roma Tre, 2020.

8. Ruiz Tricia. „Feminist Theory and International Relations: The Feminist Challenge to Realism and Liberalism.” *Soundings Journal*, 2005.

Documentare

1. Iepan Florin. *Născuți la comandă – Decrețeei*, Docuart, 2004 via <http://docuart.ro/documentare/nascuti-la-comanda-decreteii>. (Accesat 7 mai 2024)

Webografie

1. Ziarul Piața Presei. „Nadia Comăneci, dezvăluiri neștiute despre evadarea din Comunism. A fugit chiar înainte de Revoluție. Știa ceva?”, 2019 via <https://shorturl.at/opMec>. (Accesat 20 mai 2024)

Interviuri

1. Interviu nestructurat din data de 06 mai 2024, cu bunica, Cazacu Ioana.
2. Interviu nestructurat din data 15 mai 2024, cu Rădoi Ana, una dintre bătrânele satului.